

«تۈرك يۈردى» ايلگىچى يىلك ۱۳ نىچى چاپىسىندىن اعتباراً

تۈركلەرنىڭ دالھى شاعىرى غېزالىق ھامىد بىك افسىرىنىڭ يازمىسى

مەسلىھەت يازغۇچىسى «لېيلى» ناھىيەسىنىڭ باشلىقى مەھمۇد بىك

تۈرك يۈردى

ناشرى : تۈرك يۈردى

مەدبرى : غەمەتلىق

۱۱ ۋاچى

۷ مارت ۱۳۲۸

۲ يىل

تورک کشمک ، اسلاملاشمق ، معاصرلاشمق

۱

مملکتیزده اوچ فکر جریانی وارددر. بوجریانلرک تاریخی تدقیق اولونورسه کورولورکه متفکرلرمن ابتدا (معاصرلاشمق) لزومنی حس ایتمشلرددر. اوچنچی سلطان سلیم دورنده باشلایان بوتمایله انقلابدن سوکرا (اسلاملاشمق) املی التحاق ایتدی؛ سوک زمانلرده اورتیه برده (تورک کشمک) جریانی چیقدی. (معاصرلاشمق modernisation) فکری متفکرلرجه اصلی بر عقیده حکمنده اولدینی ایچون معین بر ناشره مالک دکلدر. هر مجموعه ، هر غزته بوفکرک آز چوق مدافعیدر.

(اسلاملاشمق) فکرینک مروجی (صراط مستقیم - سیل الرشاد) ، (تورک کشمک) فکرینک مروجی (تورک یوردی) مجموعه لیدر. دقت اولوتجه بواوچ جریانکده حقیقی احتیاجلردن دوغمش اولدینی کورولور.

(نارد) ملیت فکرینک غزته ایله باشلادیغنی ایضاح ایدیور: غزته، عینی لسانله قونوشان انسانلری (عامه Publique) حالنده طوبلایه رق اونلره مشترک بر وجدان ویرر. غزته، شعورسز و اراده سز یایدینی بوتأثیردن ماعداء، صرف رواجنی تأمین مقصدیله، قارئلرینک افتخار و حمیت حسلرینی اوقشامیه، نتیجه اولارق ملی غنغلری، ملی مفخرتلری خاطرلاته جق سوزلری یازمه یه مجبوردر. ملیت حسی، برقومده او یاندقدن سوکرا مجاور قوملرده قولایجه سرایت ایدر. چونکه ملیت دویغوسی اویانیر اویانماز صاحب لرنده تعاون، فدا کارلق، مجاهده حسلرینی آرتیرارق اخلاقی، لسانی، ادبی، اقتصادی و سیاسی تعالیرمه سبب اولور. بوحاله غبطه ایدن قومشو قوملرده دخی - خلق دیلنده یازان غزته لرده موجود ایسه - ملیت فکرینک درحال انتشار ایتمه سی غایت طبعی بر حادثه اولور.

ملت مفکوره (Idéal) سی ابتدا غیر مسلملارده، سوکرا آرناوود و عربلرده
وَاک نهایت تورکلرده ظهور ایتدی. تورکلرک اک سوگه قالماسی سببسز دکلدر:
عثمانلی دولتی تورکلر تشکیل ایتشلردی. دولت (واقع بر ملت Natioin de fait)
ملت مفکوره سی ایسه (ارادی بر ملت Nation de volonté) ک جرئومه سی
دیمکدر.

تورکلر، ایلکین حدسی Intuitif بر احتیاطه تابع اولارق، بر مفکوره ایچون
بر موجوده بی تهلکه یه دوشورمکدن چکینمشلردی. بونک ایچون تورک متفکرلری
(تورکلک یوق، عثمانلیق وار.) دییورلردی.

(معاصر لاشق) جریانه تابع اولانلر تنظیمات فکرلری یاپدقلری صیراده
مختلف عنصرلردن و مذهبلردن مرکب اولان واقع بر ملتن ارادی بر ملت
یا یق ممکن اولدیغه قانع اولمشلر، و بو قناعتله تاریخی بر معنای حائر قدیم
(عثمانلی) تعیرینه، ملی رنگلردن تمامیه عاری اولق اوزره، یکی بر مضا
یاپیشدیرمشلردی. الیم تجربه لر کوستردی که (عثمانلی) تعیرنده کی یکی معنای
تنظیماتی تورکلردن باشقه قبول ایدن یوقدی. بویکی مضانک اختراعی پالکز
فانده سز اولقله قالمیوردی؛ دولت ایله عنصرلر و بالخاصه تورکلر حقنده غایت
مضر نتیجه لر ویریوردی.

دنیا نك شرقی ده، غربی ده بزه جلی بر صورتده کوسترییورکه بو عصر
(ملت) عصریدر؛ بو عصرک وجدانلری اوزرنده اک مؤثر قوت ملت
مفکوره سیدر. اجتماعی وجدانلرک اداره سی ایله مکلف اولان بر دولت، بومهم
اجتماعی عاملی موجود دکل فرض ایدرسه وظیفه سنی ایفا ایدمه من. دولت
آداملرنده، فرقه رچلرلرنده بو حس موجود اولمازسه، عثمانلیکی ترکیب ایدن
جماعت و قوملری روحی Psychologique بر صورتده اداره ایتمک قابل دکلدر.
دورت سنه لك بر تجربه بزه کوستردی: صرف عنصرلرک اشتلافی مقصدیله (بن
تورک دکل، عثمانلی یم.) دین تورکلر، عنصرلرک نه یولده بر اشتلافه موافقت
ایدیه بیله جکلرینی آکلا یامادیلر. ملت حسنک حاکم اولدینی بر مملکتی آنجق
ملت ذوقی نفسنده دویانلر اداره ایدیه بیلیر.

تورک لک ملیت مفکوره سندن اجتنابی دولت ایچون مضر و عنصر لرایچون مزعج اولدینی کبی تورک لک خصوصی موجودیتی ایچون ده مهلک ایدی . تورک لک ملیتی، واقع بر ملت اولان دولت ایله بر معناده تلقی ایتدک لری ایچون اجتماعی و اقتصادی موجودیتلرینک تمادی ایتکده اولدینی بیلیمورلردی . اقتصادی و اجتماعی حاکمیتلر باشقه عنصر لره کچدیکی صروده تورک ، بر شی غیب ایتدیکنی آ کلا یامیوردی؛ چونکه اونک نظر نده یالکز عثمانلی ملتی ترکیب ایدن صنفلر واردی . کنديسنک بعضی صنفلردن - ولوکه بو صنفلر زمانمزدده اک اهمیتلی طبقه لری تشکیل ایتیش اولسون - چیقار یلما سنه هیچ اهمیت ویرمزدی . مملکتده اقتصادی و فنی صنفلرک وجودینی کافی کوره رک کنديسنک بونلردن خارج قالماسنده بر بآس کوره مزدی . ایشه بو کیدیشنه آ ناطولیده بيله قوم ، یا خود اهالی صورتنده بر تورک لک قالمادی؛ تورک لک مأمور و رنجبر صنفلرینه انحصار ایتدیلر . مأمورلرده بر نوع ذهنی رنجبرلر دیمک اولدینی ایچون تورک لک - اجتماعی معناسيله - رنجبرلک دیمک اولدی .

چیفیتی و چوبان، حیاتک یارایچی قوتندن استفاده ایله یاشادقلری ایچون بالذات یارایچی عامل دکدرلر : قویونلر حیاتک داخلی نامیه سيله چوغالیر ، اکیلر تخم لک مکنوز فیضلرله تنب ایدر . مأمورلرک ایسه استحصال ایله هیچ علاقه لری یوقدر . حالبوکه ذهنی ملکه لرک ، اراده و سجه نیک انکشاف و تکاملی صنایع ، اعمالات کبی فعال مشغله لرله ، تجارت و سربست صنفلر کبی اقتراح حرق لره حصوله کلیر . بوندن دولاییدرکه کویلو و مأمور صنفلرینه انحصار ایدن بر قومدن تشکیلات یایمق اقتداری منسلب اولور . حکومت اداره سنده کی بحریک سزلکمز ، صوک مغلوبیتلر مزه بادی اولان سوق الجیش و لوازم خصوصلرنده کی اقتدار سز لغمز بوسیدن نشأت ایدیور .

مملکت مزده قوتلی بر حکومت تأسس ایدمه می ، تورک لک اقتصادی صنفلردن محرومیتی یوزندن در . هانکی ملتده حکومت ، اقتصادی صنفلره استاد ایدر سه اوراده حکومت غایت قوتلی اولور؛ چونکه تجار ، صنعتکار ، ایش آدمی صرف کندی فائده سی ایچون حکومتک قوتلی اولماسنی ایستر . هانکی مملکتده

حکومت، مأمورلر صنفه استناد ایدرسه اوراده حکومت دائمی ضعیفدر؛ چونکه معزول مأمورلر ایش باشنه کچمک، منصوب مأمورلر دها یوکسک بر موقعه یوکسملک ایچون دائمی موجود حکومتی دوشورمکه چالیشیرلر. ملی مفکوره دن محرومیت تورکلری ملی اقتصاد یاتدن محروم ایتدیکی کی لسانک ساده لشمه سنه، بدیع صنعتلرده ملی اسلوبلرک تگون ایتمه سنه ده مانع اولمشدر. بونلردن باشقه، ملی بر مفکوره اولمادینی ایچون تورک اخلاقی ده فردی و عائلی بر شکله قالمش، تعاون، حیت و فداکارلق حسلری عائله، کوی و قصبه محیطلرینی آشامامشدر. ملت مفکوره سی جوق واسع، عائله مفکوره سی جوق دار اولدینی ایچون تورک روحی ایشار و فراغت حسلرینه استناد یری اولاجق ذی حیات و شدید اخلاق بر روحیه یابانچی قالمشدر. اقتصادی، دینی و سیاسی مؤسسه لر مرک انحلالی بونک نتیجه لریدر.

تورکلک جریانی عثمانلیلک معارضی اولق شویله دورسون، حقیقتده اک قوتلی مؤیدیدر. یالکز هر یکی جریانک اولدینی کی بومسلکک ده بر قسم کنجلردن مرکب غلاتی واردر که یا کلش تفسیرلر سبب اولویورلر. تورکلک (قوزمو پولیتک) قارشى اسلامیت و عثمانلیلک حقیقی استناد یریدر.

(تارد) بین المللیت حسنک ده (کتاب) دن تولد ایتدیکنی سویلیور. غزته، خلقک حسیاته خطاب ایتدیکی ایچون تکلم لسانک جانلی لغتلرینی استعمال ایدر. کتاب، عالملرک و متعلملرک تجریدجی مفکره لرینه خطاب ایدر، بونک ایچون لغتلردن زیاده اصطلاحلر محتاجدر. اصطلاحلرک خلق لسانده کی لغتلردن یاییلمامسی عمومی بر قاعده در؛ چونکه لغتلر طبیعی و ذی حیات موجودلردر، اصطلاحلر ایسه صنعی و جانسز موجودیتلردر. خلق لسانک طبیعی کلمه لری ذی حیات و حسی معناله مالک اولدینی ایچون مصنوع و مجرد معنالری قبول ایده مز. بوندن دولاییدر که هر قوم اصطلاحلرینی دینی کتابنک یازیش اولدینی لساندن آیر.

آوروپا ملتلی انجیل شریفی یونان لسانده محرر اولارق بولقلری ایچون

علم اصطلاحلرینی یونانجه دن آلمشاردی. بالاخره خرستیانلق نقطه سندن لاتین لسانی یونانجه یه معاونت ایتدیکی ایچون جرمن و اسلاو ملت لرینه لاتینجه ، ده برچوق اصطلاحلر کچدی .

اسلام قوملری اصطلاحلرینی عربجه دن، قسماً ده فارسیدن آلدیلر. بوکون بيله عصرک بوتون علملرینی لسانمه نقل ایدرکن یونانجه و لاتینجه اصطلاحلر یرینه عربجه و عجمجه اصطلاحلر تصنیع ایدیورز .

برملتده ابتدا دین کتابلری یازیلیر؛ صوکر اخلاق، حقوق، ادبیات، علم، فلسفه کی معرفت شعبه لری دیندن تشعبله تشکل ایتدکجه بونلره عائد کتابلرده یازیلمه باشلار . اوحالده غزته خلقت اجتماعی و محلی حسیاتی یومی و حسی رنگلرله ملون اولارق تصویر ایتدیکی ایچون ناصل (ملیت) مفکوره سنی دوغوریورسه (کتاب) ده دینک و دیندن مشتق اولان سائر معرفت و علملرک عمده، قاعده و دستورلرینی مجرد و قطعی بر اسلوب ایله تحریر ایدرک ملتر آراسنده مشترک اولان حیاتی، یعنی (بین المللیت) روحنی ابداع ایدر .

بین المللیت حسنی بوتون انسانلره شامل ظن ایتمک دوغرو دکلدیر. آوروپاده برین المللیت حسنی موجوددر؛ فقط بودویغویی تحلیل ایدرسه ک، آوروپاده کی بین الملل شفقت و مظاهرتک خرستیان ملتله منحصر اولدینی، بین الملل حقوقک ده

خرستیان دولترک امتیازلری حکمنده بولوندینی کورولور . بالقان محاربه سی آوروپا وجداننک خرستیان وجداندن باشقه برشی اولمادیغنی کوستردی . تورکلرک ده وجدانلری تحلیل اولونورسه کورولورکه برتورک، قیزی برعربه، بر آناووده، برکرده، برچرکسه تزویج ایده بیلیر، فقط قطعاً بر فینوایه، بر خرستیان مجاره تزویج ایده مز، بر بدوخی Buddiste مغولک، بر شامانی طونغوزک قیزی ده اسلام یایمادن آلاماز . طرابلس غرب، بالقان محاربه لری اناسنده تورکلرک فلاکتته اشتراک ایدنلر مجارلر، مغوللر، مانچولر اولمادی؛ بالعکس چینک، هندک، جاوانک، سودانک اسمنی بیلمدیکمز مسلم قوملری مائمه مزه اورتاق اولدیلر؛ معنوی یاردملرینی اسیرکه مدیلر . بوندن دولاییدرکه تورکلر

عرقچه (اورال و آلتاي) شعبه سنه منسوب اولمقله برابر كنديلرينى اسلام قوملرندن عد ايدرلر .

(بشریات Anthropologie) . كورد عيني تشريحي انمودجه منسوب قوملر بر عرق ايسه ، (اجتماعيات Sociologie) . كورده بر دينه منسوب ملتلر برين المليت در . تورك لساني ده ، تورك قومي كهي ، اسلام عائله سنه كيرد كدن صوكرا حروف و اصطلاحه اسلامي بر شكل آلدی . او حالده بين المليت روحنى ابداع ايدن عامل (كتاب) و دولاييسيله (دين) در . بناء عليه توركلك ايله اسلاملق ، برى (مليت) ديكرى (بين المليت) ماهيتلرند اولدقلى ايچون آرالرنده اصلا تعارض يوقدر . تورك متفكرلى ، توركلكى انكار ايدرك بين الاديان بر عثمانلىق تصور ايتدكلى زمان اسلاملاشمق احتياجنى دويميورلردى ، حال بوكه توركلكشمك مفكورده سى دوغار دوغماز اسلاملاشمق احتياجنى ده حس ايدلكه باشلادى .

(مليت) غزته دن و (بين المليت) كتابدن تولد ايتديكى كهي (عصريت Modernisme) ده (آلت Outil) دن تكون ايدر . بر زمانك معاصرلى ، اوزمانده (آليات Technique) خصوصنده الك مترقى اولان ملتلك ياپدقلى و قوللاندىقلى بوتون آلتلى اعمال و استعمال ايدم بيلنلردر . بوكون بزم ايچون معاصرلاشمق ديمك ، آوروپاليلر كهي دريدناوتلر ، اوتوموبيللر ، طيارلر ياپوب قوللانا بيلمك ديمكدور ؛ معاصرلاشمق ، شكلجه و معيشتجه آوروپاليلر بگزيمك دكلدر . نه زمان معلومات و مصنوعات اقتباس و اشتراسى ايچون آوروپاليلر احتياجنى مستغنى اولديغمزى كورورسهك ، اوزمان معاصرلاشمق اولديغمزى آكلارز .

توركلكشمك ، اسلاملاشمق مفكورلرى آراسنده بر تعارض اولمادى كهي بونلرله معاصرلاشمق احتياجنى آراسنده بر تنازع موجود دكلدر .

عصريت احتياجنى بزه آوروپادن يالكز علمى و عملى آلتلك و آلياتلك اقتباسنى امر ايدىور . آوروپاده ديندن و ملتدن دوغان ، بناء عليه بزده

بومبعلردن تحریری لازم کلن بر طاقم معنوی احتیاجلرمز واردرکه ، آلتلر
وآلیاتلر کبی ، بونلرکده غریبدن استعاره سی اقتضایتمز .

او حالده هر برینک نفوذ دائره لرینی تعیین ایدرک بو اوچ غایه نك اوچنی ده
قبول ایتملی یز ؛ یاخود ، ده ها دوغریسی ، بونلرک ، بر احتیاجك اوچ مختلف
نقطه دن کورولمش صفحه لری اولدیغنی آکلایارق (معاصر بر اسلام تورکلکی)

ابداع ایتملی یز .

کوک آب

تعلیم و تربیه

تورک کوچی

« تورکک کوچی هر شیشه یتر ! »

ملتیم یشاملیدر ! ملتیم صاغلغك صاغلاملغه باغلی اولدیغنی بیلملیدر . بن تورکی
دینچ ، کوربوز ، کوچلی ، یاووز کورمك ایسترم ! جیلیز ، دوشکون دکل !
آیاق آتیک ، بیلک چویک اولملی !

انسانی یشادان ، انسانلری یشادان وحشی اولسون ، بدوی اولسون ، مدنی
بولنسون قوت بدنیه در . قوت بدنیه ایله انسانده بئلك اویانیر ، انسان کندینه
کوکنیر . انسان هر زوری کوچیله یگر . انسان کوچیله خسته لغه ، اولومه قارشلی
قویار . ماللی ، قاتلی ، جانی ، ناموسنی انسان بو قوتله قوریر . مدنیت انسانلری
« انسانیت » دیدیگمز حاله یوکسلده ممشدر . بونك ایچون « حق » سسنی قوت
بوغیور . یشامق برقاوغادر دییورز . قاوغاده حکم قوتده در ، قویده در . قوی
ضعیفی ایتز ، سوره در . ضعیف خور حقیر یشار ؛ قوینك دائما کوله سیدر . اجلی
ایریشمدن بیک اولوملر کچیرر . چوق سویله مکه حاجت یوق . سز لر ، هپ